

DOI 10.31558/2519-2949.2026.2.21

УДК 327(73:4-11):321.01

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4273-2181>

Пашков В. О., Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ДРУГА АДМІНІСТРАЦІЯ Д. ТРАМПА ТА КРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ: ТРАДИЦІЙНІ ПАТРОН-КЛІЄНТАРНІ ВІДНОСИНИ В НОВОМУ ГЕОПОЛІТИЧНОМУ КОНТЕКСТІ (ЧАСТИНА I)

У статті висвітлено процес формування та особливості зовнішньополітичного курсу США щодо регіону Центрально-Східної Європи у 2025 – першій половині 2026 рр. р. в умовах приходу до влади другої адміністрації Д. Трампа. Визначено, що країни регіону, як і в цілому Європа, не потрапили до переліку зовнішньополітичних пріоритетів нової адміністрації США, однак американська увага до регіону збереглася, що значною мірою було зумовлено спробами Д. Трампа домогтися врегулювання російсько-української війни, а також комерційними інтересами Вашингтону. Перша частина дослідження присвячена Польщі та країнам Балтії. Адміністрація Д. Трампа традиційно сприймала країни ЦСЄ як своїх сателітів, а тому будувала з ними відносини на основі моделі патрон-клієнт. Цьому сприяли значна асиметрія у ресурсах і геополітичному впливі між США та цими країнами та їх залежність від американських гарантій безпеки. Використовуючи невизначеність щодо планів скорочення американської військової присутності та підтримки як інструмент тиску, Вашингтон висунув східноєвропейським урядам чотири ключові патрональні вимоги – закупати американські озброєння, скраплений газ і ядерні технології, нараощувати оборонні витрати та обмежити економічні зв'язки з Китаєм. Своєю чергою, уряди країн ЦСЄ, за виключенням Угорщини, майже одразу зайняли конформістську позицію та намагалися задобрити Вашингтон різними економічними преференціями та проєктами у стратегічних сферах. З'ясовано, що основу порядку денного відносин США з країнами ЦСЄ з приходом до влади другої адміністрації Д. Трампа склали питання та проєкти співпраці у сферах оборони та енергетики, а також війна в Україні, а основна увага США у регіоні приділялася Польщі. Також у цей період у американській політиці у регіоні значну роль отримав ідеологічний чинник, що проявився у відкритій підтримці новою адміністрацією США ультраправих і правоконсервативних сил у країнах ЦСЄ, особливо під час виборчих кампаній.

Ключові слова: патрон-клієнтелізм, американська військова присутність, Балтійська безпекова ініціатива, енергетична експансія, друга адміністрація Трампа, трансакціоналізм.

Постановка проблеми. Прихід до влади у США на початку 2025 р. другої адміністрації Д. Трампа та подальша реалізація нею своїх зовнішньополітичних поглядів стали серйозним викликом для трансатлантичного альянсу, НАТО та ЄС. 47-й президент США не приховує свого презирства до Європи, а також прагнення до одностороннього глобального домінування Америки у світі, хоч і з риторичними нотками ізоляціонізму. У цих умовах увага вітчизняних дослідників, експертів і політиків здебільшого прикута до хаотичних спроб команди Д. Трампа врегулювати російсько-українську війну. Однак для більш кращого розуміння геополітичної ситуації навколо нашої країни та агресії проти неї РФ слід поглянути та з'ясувати підходи нової адміністрації США щодо країн ЦСЄ, з якими Україна тісно взаємодіє в безпековій, дипломатичній, економічній і логістичній сферах. До того ж, після 2022 р. чинник російсько-української війни безпосередньо присутній і займає вагомe місце у відносинах Сполучених Штатів зі східноєвропейськими країнами. Це допоможе більш чітко побачити пріоритети та контури американської політики в регіоні, її тенденції, а також передбачити потенційне місце України у стратегії Вашингтону в більш широкому регіональному контексті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Специфікою тематики даного дослідження є динамічність, суперечливість і незавершеність політичної ситуації і процесів, які аналізуються у роботі, а також свіжість подій, що накладає значні обмеження на дослідника. Насамперед, це

стосується джерельної бази. Враховуючи відсутність наукових публікацій з цієї тематики, базою для аналізу стали експертні публікації, присвячені різним аспектам вибудовування країнами ЦСЄ відносин з другою адміністрацією Д. Трампа, сукупність політичних заяв і коментарів лідерів і урядовців, а також офіційні документи та повідомлення, наявні у публічному доступі.

Формулювання мети статті. Метою роботи є висвітлення формування та особливостей зовнішньої політики США щодо країн Центрально-Східної Європи після приходу до влади другої адміністрації Д. Трампа. Для досягнення поставленої мети слід виконати ряд завдань:

з'ясувати логіку, очікування та підходи нової адміністрації США щодо взаємодії зі східноєвропейськими країнами;

розкрити інтереси, тактику та конкретні дії країн регіону (Польщі, країн Балтії, Чехії, Словаччини, Угорщини, Румунії та Молдови) щодо налагодження відносин з новою адміністрацією США.

Загальні контури політики США в регіоні

Прихід до влади в США на початку 2025 р. другої адміністрації Д. Трампа супроводжувався кардинальними змінами в американській зовнішній політиці – відмовою США від ролі гаранта міжнародного порядку, заснованого на правилах, жорсткою тарифною політикою, переключенням фокусу уваги на захист кордонів, Індо-Тихоокеанський регіон (ІТР) і Близький Схід, ставкою на трансакціоналізм, оптимізацією витрат на іноземну допомогу та альянси.

Щодо Європи, то позиція нової адміністрації США визначалася прагненням вирівняти торговельний баланс із ЄС, стимулювати європейські компанії перенести високотехнологічні виробництва до Америки та перекласти на європейські країни основну відповідальність за власну оборону. У цьому контексті команда Д. Трампа вбачала в Європі скоріше геоекономічного конкурента, ніж союзника.

При цьому політика США на європейському напрямку мала суперечливий і непослідовний характер, пов'язаний із тим, що стратегічні міркування, економічні інтереси змішувалися з ідеологічними та особистими симпатіями американських урядовців. Адміністрація Трампа відкрито демонструвала підтримку ультраправим і правоконсервативним силам у країнах ЄС, особливо під час виборчих кампаній.

Геополітичний контекст протистояння з Китаєм потребував, на думку нової адміністрації США, концентрації військових сил у західній частині Тихого океану за рахунок зменшення військової присутності в інших регіонах. Це відобразилося у планах Вашингтону щодо скорочення чисельності американських військ в Європі та вимогах до союзників по НАТО збільшити власні оборонні витрати до 5% ВВП. Як відзначив з цього приводу заступник міністра оборони США Е. Колбі, «трансатлантичний союз тривалий час спирався на те, що безпекова парасолька Америки була незамінною для Європи. За рахунок неї європейці демілітаризували себе та вкладали гроші в державу загального добробуту. Але світ змінився, і ми, американці, більше не можемо нести такий тягар» [3].

У другій половині 2025 р. нові тенденції у політиці США щодо європейської безпеки отримали більш чіткі контури. Зокрема, у вересні адміністрація Д. Трампа оголосила про припинення фінансування з вересня 2026 р. програми з навчання та оснащення армій країн Східної Європи, що межують з РФ, і програми «Балтійська ініціатива безпеки» (Baltic Security Initiative).

Окрім того, у бюджеті Державного департаменту США на 2026 р. були змінені об'єми та регіональні пріоритети програми іноземного військового фінансування (Foreign Military Financing, FMF). Якщо в бюджеті 2025 р. на кредитні гарантії та позики за цією програмою було закладено \$16 млрд. з чітким акцентом на європейські країни, то в 2026 р. обсяг FMF зменшився до \$8 млрд., а її основними бенефіціарами були визначені Тайвань, Йорданія та Філіппіни.

Разом із тим, дистанціювання адміністрації Д. Трампа від європейських справ не означало намірів послабити американські позиції на континенті. Навпаки, США прагнули скористатися ситуацією, щоб ще більше посилити стратегічну залежність Європи від себе. У Вашингтоні розуміли, що скорочення американської військової присутності в регіоні та допомоги союзникам оголосить їх геополітичну слабкість і безпекову вразливість, оскільки у забезпеченні своєї безпеки вони десятиріччями спиралися на гарантії з боку США в рамках НАТО. Тому американські урядовці використовували це як потужний інструмент тиску, розраховуючи, що європейці у намаганні зберегти принаймні частину військової підтримки США будуть більш поступливими в інших стратегічних сферах. Таким чином, Д. Трамп у бізнес-стилі розглядав американську безпекову підтримку як цінну послугу, за яку необхідно платити. Фактично американський президент використав проти європейців

їх недалекоглядність і неспроможність у сфері безпеки.

Як наслідок, з приходом до влади Д. Трампа американська дипломатія обрала наступальну тактику у відносинах із європейськими союзниками у таких важливих сферах, як безпека, енергетика, торгівля та інвестиції. Квінтесенцією такої політики стали рішення НАТО на Гаазькому саміті про збільшення оборонних витрат країн-членів Альянсу до 5% ВВП (25 червня) та укладання рамкової торговельної угоди між ЄС і США (27 липня), ухвалені під тиском Вашингтону.

Вимога Д. Трампа до європейських союзників по НАТО збільшити витрати на оборону до 5% ВВП (3,5% – на прямі військові потреби та ще 1,5% – на суміжні цілі) мала подвійну мету. По-перше, цей крок підвищить оборонну спроможність європейських країн, що дозволить США перекласти на європейців відповідальність за власну безпеку та вивести частину американських військ, оскільки їх розміщення в Європі є тягарем для американського бюджету. За даними Дослідницької служби Конгресу, у 2017-2020 рр. витрати на розміщення американських військ в Європі щорічно становили \$7,5-8 млрд., з яких союзники компенсували від 25% до 34%. Після початку російсько-української війни ці витрати збільшилися до \$12-14 млрд. [13] Адміністрація Д. Трампа хотіла б зменшити цю статтю витрат. По-друге, згідно з розрахунками Кільського інституту світової економіки, досягнення до 2030 р. рівня військових витрат у 3,5% від ВВП коштуватиме європейським країнам додатково близько 300 млрд. євро щорічно.

На сучасному етапі до 80% оборонних закупівель країн-членів ЄС припадає на постачальників за межами блоку – США, Південна Корея, Британія, Туреччина, Ізраїль та ін. Домінуючі позиції на цьому ринку займають США, на які припадає до 2/3 імпорту озброєнь і військової техніки до Європи [4, с. 44]. Для багатьох місцевих урядів закупівля американських озброєнь є способом демонстрації лояльності щодо США. Особливо це характерно для країн ЦСЄ. За таких умов збільшення оборонних витрат європейськими країнами безпосередньо конвертуватиметься у збільшення замовлень і прибутків американських оборонних компаній.

Окрім того, збільшення закупок американської зброї європейськими членами НАТО не означає розширення чи зміцнення їх стратегічної автономії. Вашингтон визначає кому та які озброєння, військову техніку продавати. Масштабні поставки озброєнь передбачають довгострокові зв'язки – технічне обслуговування, навчання персоналу, потребу в запчастинах і боєприпасах, виробничу кооперацію. Зрештою, відповідно до законодавства про експорт озброєнь, США зберігають операційний контроль над його використанням: встановлюють чіткі умови, цілі та обмеження застосування, мають надавати дозвіл на їх передачу третім країнам. На практиці це ще більше прив'язує покупців американської зброї до політичних інтересів США, обмежуючи при цьому свободу дій.

Обмеження ЄС на імпорт російської нафти та газу, які стали результатом російсько-української війни, також принесли стратегічну та економічну вигоди США. Частку РФ на європейському ринку газу, що звільнилася, швидко заповнили Норвегія, США, Азербайджан, Катар. У 2022 р. експорт американського СПГ до ЄС збільшився у 2,5 рази, порівняно з 2021 р. – до 56 млрд. м³. У 2023-2024 рр. Сполучені Штати стали найбільшим експортером скрапленого газу до Європи з ринковою часткою 40%. Аналогічні процеси відбулися і на нафтовому ринку ЄС. Втрачені Росією обсяги поставок замістили США, Норвегія, Казахстан і Саудівська Аравія, а американська частка на ринку збільшилася з 13% до 22%.

Паралельно відбулася помітна переорієнтація експортних потоків нафти та газу зі США. Якщо до 2022 р. головним ринком для американських СПГ, нафти та нафтопродуктів була Азія, то станом на середину 2024 р. 70% експорту СПГ і понад 40% експорту нафти припадало на країни ЄС і Велику Британію [6, с. 307].

Друга адміністрація Д. Трампа продовжила курс на експансію на енергетичні ринки Європи, активно лобіюючи це питання як на рівні переговорів США-ЄС, так і на двосторонньому рівні. Ще одним фронтом економічного наступу США стала сфера ядерних технологій. У цьому зв'язку регіон Центрально-Східної Європи був перспективним ринком з огляду на великий попит. Зокрема, за часів адміністрації Дж. Байдена, у жовтні 2022 р. польський уряд схвалив рішення, що першу у країні АЕС будуватиме американська компанія «Westinghouse» за технологією AP1000. Будівництво нової АЕС з трьома енергоблоками в цілому коштуватиме \$20 млрд. У жовтні 2023 р. уряд Болгарії схвалив будівництво на території АЕС «Козлодуй» ще двох ядерних реакторів за технологією AP1000 компанії «Westinghouse».

Окрім того, дванадцять країн-членів ЄС, зокрема Чехія, Угорщина, Румунія, Польща,

Словаччина, Румунія, Естонія, Литва, Болгарія проявили зацікавленість проектом малих модульних реакторів. Зважаючи на таку географію попиту, регіон ЦСЄ в середньостроковій перспективі може стати «ядерним коридором» від Балтії до Чорного моря та Балкан, що складатиметься з традиційних АЕС і ММР-мережі.

Наступальну позицію адміністрації Д. Трампа в цій сфері чітко сформулював міністр енергетики США К. Райт: «Ми хочемо повністю витіснити російський газ. США готові вже сьогодні замінити весь російський газ, що надходить до Європи, а також усі російські нафтопродукти. Чим більше ми зможемо задусити здатність Росії фінансувати цю криваву війну, тим краще для всіх нас. Ми також хочемо бачити ядерні технології, що надходять зі Сполучених Штатів або з самого ЄС» [5].

Розробляючи логістичні маршрути постачання американського скрапленого газу до регіону Центральної та Східної Європи адміністрація Д. Трампа обрала в якості точок входу Польщу (на півночі) та Грецію (на півдні). Потенційно польські та литовські СПГ-термінали та газогони дозволяли постачати американський газ до країн Балтії, Словаччини, Угорщини та України. Натомість грецькі СПГ-термінали мали стати початком Вертикального коридору, який поєднав би газотранспортні мережі Греції, Болгарії, Румунії, Молдови та України.

Щодо країн ЦСЄ, то адміністрація Д. Трампа традиційно сприймала їх як своїх сателітів, а тому будувала з ними відносини на основі моделі патрон-клієнт. Цьому сприяли значна асиметрія у ресурсах і геополітичному впливі між США та цими країнами, регіональна безпекова ситуація та поведінка східноєвропейських урядів, які обрали тактику підлаштовування під вимоги Вашингтону.

Використовуючи чинник війни в Україні та їх залежність від американських гарантій безпеки, адміністрація Д. Трампа прагматично дала зрозуміти, що очікує від двосторонньої взаємодії з країнами регіону більше економічних дивідендів у вигляді нових контрактів на закупівлю американських озброєнь, скрапленого газу, ядерних технологій, спільних проектів у стратегічних галузях, отримання доступу до видобутку корисних копалин і критичних матеріалів.

Центральна і Східна Європа не потрапили до переліку зовнішньополітичних пріоритетів другої адміністрації Д. Трампа, однак геополітична увага Вашингтону до регіону збереглася, що значною мірою було зумовлено спробами Д. Трампа домогтися мирного врегулювання російсько-української війни.

Також на відносини США з країнами Центрально-Східної Європи вплинула й призма глобального протистояння з КНР. Для всіх країн регіону Китай виступав одним із головних торговельних партнерів і іноземних інвесторів. Слід відзначити, що вибудовуючи свою геостратегію в Європі, Пекін розглядав Балкани та регіон ЦСЄ як ворота для економічної експансії на континенті. Так, 9 травня 2024 р. під час візиту до Будапешта китайський лідер Сі Цзіньпін і прем'єр-міністр Угорщини В. Орбан оголосили про підвищення рівня двосторонніх відносин країн до рівня всеосяжного стратегічного партнерства [14, с. 311]. Важливу логістичну роль для реалізації китайської ініціативи «Один пояс, один шлях» відіграють також Польща і Румунія. Тому однією з неформальних вимог адміністрації Д. Трампа до країн регіону стало обмеження економічної взаємодії з Китаєм.

Основу порядку денного відносин США з країнами ЦСЄ склали питання та проекти співпраці у сферах оборони та енергетики, а також війна в Україні.

При цьому головним предметом політичних торгів між східноєвропейськими країнами та Вашингтоном стало збереження американських військ на їх території та безпекової підтримки на фоні планів скорочення військової присутності США в Європі. У свою чергу ситуація стратегічної невизначеності щодо параметрів цього скорочення використовувалася Вашингтоном як інструмент тиску.

Слід відзначити, що з приходом до влади президента Д. Трампа Державний департамент втратив центральну роль у формуванні зовнішньої політики США. Кадрові чистки та скорочення дипломатичного корпусу, розпуск USAID і недовіра Білого Дому до кар'єрних дипломатів призвели до кризи спроможності американської дипломатичної служби: на багатьох керівних посадах в Державному департаменті професіонали були замінені на політичних призначенців, більшість з яких мали обмежений досвід у сфері зовнішньої політики, а зі 195 посад послів на кінець 2025 р. 110 залишалися вакантними [10]. Наприкінці грудня 2025 р. адміністрація Д. Трампа оголосила про відкликання послів і керівників місій з посад у 29 країнах, зокрема тимчасово повіреного у справах США у Словаччині. Загалом, американські посольства у всіх країнах ЦСЄ протягом 2025 – початку 2026 рр. очолювали дипломати у статусі тимчасово повірених у справах. Таким чином, функції

дипломатичних місій на місцях часто були зведені до механічного виконання наказів зверху.

Польща

Польща стала єдиною країною ЦСЄ, яку в 2025 р. відвідали високопоставлені американські урядовці у статусі міністра. Ними стали очільник Пентагону П. Гегсет (14 лютого) і міністр енергетики США К. Райт (28 квітня). Зокрема, під час візиту до Варшави П. Гегсет назвав Польщу зразковим союзником по НАТО. Окрім того, протягом 2025 р. п'ять разів Польщу відвідав спеціальний представник президента США з питань України К. Келлог.

Порівнянню з попереднім періодом порядок денний польсько-американських відносин з приходом адміністрації Д. Трампа в цілому не змінився, а двосторонні відносини рухалися за сталою та прогнозованою траєкторією. Їх основу становили такі питання, як оборонні витрати та взаємодія в рамках НАТО, закупівля американських озброєнь, поставки скрапленого газу, співпраця в ядерній енергетиці, російсько-українська війна, торгівля та інвестиції.

Протягом 2025 р. США надали Польщі кредитні гарантії на суму \$4 млрд. на оборонні потреби. Ці кошти були надані в рамках програми іноземного військового фінансування (FMF) Державного департаменту та були спрямовані на закупівлю американських озброєнь і військової техніки – систем ППО «Patriot», гелікоптерів «Apache», РСЗВ «HIMARS», винищувачів F-35. Загалом об'єм оборонних кредитів від Вашингтону для країни в 2022-2025 рр. склав понад \$15 млрд.

Своєю чергою, польський уряд протягом 2025 р. підписав з американськими компаніями угоди про закупівлю озброєнь (обладнання для системи ППО «Patriot», ПТРК «Javelin» і ракет до них, протирадіолокаційних ракет AGM-88G, авіаційних ракет AIM-120D) на суму понад \$4,8 млрд. Також у травні 2025 р. Польща надала до США запит на закупівлю близько 800 ракет для систем ППО «Patriot» (\$5,8 млрд.) і виробництво 48 пускових установок до них (\$1,23 млрд.) [9].

Паралельно реалізовувалися попередні контракти та проекти. Так у 2025 р. Польща отримала перші партії танків «Abrams» у найновішій версії M1A2SEPV3, а на початку липня в м. Торунь відкрився Центр ракетної підготовки для операторів американської РСЗВ «HIMARS». У березні 2026 р. у рамках контракту 2024 р. на закупівлю ударних гелікоптерів AH-64E американська корпорація «Lockheed Martin» і польська компанія «Wojskowe Zakłady Lotnicze» підписали угоду про створення в м. Лодзь сервісного центру для обслуговування гелікоптерів. Також навесні - влітку 2026 р. мають розпочатися поставки зі США замовлених польським урядом винищувачів F-35.

Помітною ознакою зміцнення союзницьких відносин між країнами стало підписання 27 жовтня 2025 р. угоди між польською оборонною компанією «Polska Grupa Zbrojeniowa» (PGZ) та американською компанією «Anduril Industries» щодо локалізації виробництва крилатих ракет «Barracuda 500» і спільну розробку БПЛА для потреб польської армії. Ця стратегічна угода стала реакцією Вашингтона на агресивні провокації Москви у регіоні. З одного боку, за своєю потужністю ці легкі крилаті ракети відчутно поступалися балістичним ракетам «ATACMS» (близько 45 кг бойової частини проти 230-560 кг), однак враховуючи велику дальність польоту (понад 800 км) і невисоку вартість (\$150 тис. за одну ракету проти \$1 млн.) Польща отримала доволі ефективний далекобійний інструмент стримування з локалізацією виробництва на своїй території. Окрім того, переговори про постачання крилатих ракет «Barracuda 500» з адміністрацією Д. Трампа вів й український уряд. Таким чином, у перспективі Польща могла розраховувати на відповідні замовлення для своїх виробничих потужностей.

На початку січня 2026 р. польський уряд повідомив, що Сполучені Штати затвердили виділення понад \$500 млн. інвестицій на розвиток інфраструктури на чотирьох військових баз у Польщі (у Вроцлаві, Лаську, Повідзі та Дравську Поморському).

Разом із тим, у березні 2026 р., під час американо-ізраїльської військової операції проти Ірану «Епічна лють», уряд Польщі відмовив адміністрації Д. Трампа у проханні розмістити на Близькому Сході свою батарею ЗРК «Patriot» та передати ракети до них.

Другою важливою сферою двосторонньої співпраці країн стала енергетика. Так, 28 квітня 2025 р. у Варшаві в рамках десятого саміту «Ініціативи трьох морів» керівники американських компаній «Westinghouse» та «Bechtel» та державної компанії «Польські атомні електростанції» (Polskie Elektroenergetyka Jądrowe) підписали угоду про будівництво першої у країні АЕС. Церемонія підписання відбулася за участі прем'єр-міністра Польщі Д. Туска та міністра енергетики США К. Райта. Напередодні саміту польський уряд ухвалив рішення про виділення на реалізацію цього проекту \$14,5 млрд. протягом 2025-2030-х рр. Зі свого боку американський урядовець відзначив, що Сполучені Штати будуть з Польщею довгострокову співпрацю, яка базуватиметься на «партнерстві інвестицій,

що випереджатимуть потреби на багато років уперед» [7].

У серпні 2025 р. польські компанії «Orlen» і «Synthos» уклали угоду щодо реалізації проєкту будівництва в м. Влоцлавек першої в Європі АЕС з малими модульними реакторами. Технологічною основою проєкту стане використання реактору BWRX-300, розробленого американською компанією GE Vernova.

Окрім того, в лютому 2025 р. польський уряд оголосив про плани збільшити закупівлю скрапленого природного газу зі США. Для цього на початку 2025 р. була збільшена потужність головного LNG-терміналу країни у Свіноуйсьце на третину – з 6,2 до 8,3 млрд. м³ газу на рік і розпочатий проєкт спорудження плавучого LNG-терміналу в порту Гданська із потужністю 6,1 млрд. м³.

Разом із тим, на фоні проведення в Польщі президентської виборчої кампанії адміністрація Д. Трампа відкрито підтримала ідеологічно близького кандидата. Так 2-3 травня 2025 р., за декілька днів до першого туру виборів, кандидат у президенти від правоконсервативних сил К. Навроцький на запрошення американської сторони відвідав Вашингтон, де зустрівся в Білому Домі з президентом Д. Трампом, а також провів зустрічі з Державним секретарем М. Рубіо та спікером Палати представників М. Джонсоном. 3 червня, Д. Трамп оперативно привітав К. Навроцького з перемогою на президентських виборах, назвавши його своїм союзником.

2-3 вересня 2025 р. відбувся візит польського президента К. Навроцького до США, що став його першою закордонною поїздкою. Він відвідав Вашингтон лише через місяць після інавгурації. Наприклад, новообраний президент Румунії Н. Дан так і не отримав швидкої можливості відвідати Білий Дім, а угорський прем'єр-міністр В. Орбан чекав такої можливості десять місяців після моменту приходу до влади в США Д. Трампа.

За підсумками переговорів з новим польським президентом Д. Трамп заявив, що Сполучені Штати не зменшуватимуть американський військовий контингент у Польщі, а за потреби, можуть навіть збільшити його [2]. Також президенти обговорили можливість відновлення проєкту «форт Трамп» – будівництва нової американської військової бази на території Польщі.

При цьому попри симпатію до нового польського президента адміністрація Д. Трампа диверсифікувала свої політичні контакти з Варшавою та підтримувала через Держсекретаря М. Рубіо та міністра оборони П. Гегсета робочі контакти з ключовими польськими урядовцями – прем'єр-міністром Д. Туском, міністром закордонних справ Р. Сікорським і міністром оборони В. Косіняк-Камишом, які знаходилися в опозиції до президента К. Навроцького.

У переговорах щодо присутності американських військ Польща як важіль впливу на Сполучені Штати також використовувала українське питання:

- а) свою роль ключового логістичного центру для надання Україні західної військової допомоги;
- б) власну військову допомогу Україні (уряд Польщі був одним зі спонсорів фінансування роботи терміналів супутникового зв'язку Starlink в Україні);
- б) важливу роль своєї енергетичної інфраструктури (трубопроводів і LNG-терміналу) для постачання природного газу в Україну. У 2025 р. НАК «Нафтогаз України» уклав контракти з польською компанією «ORLEN» на постачання в Україну близько 750 млн м³ американського скрапленого газу.

Країни Балтії

Враховуючи наявність кордону з РФ і невеликі розміри, балтійські держави виявилися найбільш вразливими з точки зору регіональних безпекових викликів. Наприкінці 2023 р. Латвія, Литва та Естонія підписали нові двосторонні програми оборонного співробітництва зі США, розраховані на 2024-2028 рр. Ці документи передбачали інтенсифікацію військових навчань, надання безпекової допомоги, розміщення у регіоні американських військ на ротаційній основі, інвестиції у військову інфраструктуру, навчання персоналу в США, закупівлю американських озброєнь, а також розвиток спільних проєктів у оборонній промисловості [1].

На момент приходу адміністрації Д. Трампа стержнем оборонної співпраці США та трьох країн Балтії була програма «Балтійська ініціатива безпеки» (BSI), заснована Конгресом у 2020 р. На її реалізацію в 2021 р. було виділено \$169 млн., у 2022 р. – \$180 млн., у 2023 р. – \$225 млн., у 2024 р. – \$228 млн., у 2025 р. – \$231 млн. Водночас адміністрація Д. Трампа заявила про плани припинити фінансування програми після вересня 2026 р.

Стратегічною метою дипломатії балтійських країн щодо нової адміністрації США стало недопущення виведення американських військових зі своєї території. Виходячи з критичної

залежності від зовнішніх гарантій безпеки, Латвія, Литва та Естонія від початку обрали тактику демонстрації повної політичної лояльності та виконання всіх вимог Вашингтону.

Естонія та Литва стали першими членами НАТО, які погодилися з вимогою президента Д. Трампа витратити 5% ВВП на оборону. При цьому вони це зробили ще в січні 2025 р., через тиждень після його інавгурації. Також Литва та Естонія на початку 2025 р. заявили про нові державні інвестиції в інфраструктуру та навчальні бази, які використовують американські війська.

У лютому 2025 р. прем'єр-міністр Литви Г. Палуцкас запропонував новій адміністрації в США працювати над спільним виробництвом озброєнь: «Зміцнення оборонної промисловості – спільна мета Литви та США. Литва запрошує американські компанії інвестувати в Литву, пропонуючи можливості спільного виробництва та податкові пільги. Відкривайте тут заводи. Ми готові спільно інвестувати та гарантувати, що частина продукції одразу піде на потреби оборони, а іншу частину можна буде експортувати» [8].

Також країни Балтії продовжили закупати американські озброєння і техніку. У липні 2025 р. Міністерство оборони Литви повідомило, що за три з половиною роки, з 2022 р. до середини 2025 р., країна витратила на закупівлю зброї в США понад \$2 млрд., що становить майже 20% усіх оборонних закупівель. Коментуючи ці цифри, міністр оборони Литви Д. Шакалене відзначила, що «це більше, ніж просто безпека, це вираження стратегічного партнерства» [8]. Зокрема, у 2025 р. литовський уряд підписав декілька контрактів на придбання в США радіостанцій захищеного зв'язку «L3Harris», малих БПЛА та систем протидії дронам; у 2026 р. – контракт на закупівлю ракет для своїх систем ППО «NASAMS». Естонія уклала угоду про покупку близько 800 ракет до ПТРК «Javelin» на суму \$296 млн. Також балтійські країни підтримали оголошену НАТО ініціативу PURL (Prioritized Ukraine Requirements List), що передбачала закупівлю європейськими країнами американських озброєнь для України, сукупно виділивши на ці цілі понад \$60 млн.

Найбільш системно у налагодженні відносин із адміністрацією Трампа діяла Литва. У лютому 2025 р. президент Г. Науседа закликав країни ЄС закупати більше американських озброєнь і технологій, щоб уникнути торговельної війни зі США, а прем'єр-міністр Г. Палуцкас запропонував Вашингтону разом розвивати оборонну промисловість. У квітні міністр енергетики Ж. Вайчюнас за підсумками зустрічі з американським колегою заявив, що Литва бачить потенціал для збільшення імпорту скрапленого газу зі США через LNG-термінал у Клайпеді до максимально можливого обсягу, щоб задовольнити потреби всього регіону, зокрема й України [11]. Також на цій зустрічі обговорювалася можливість впровадження технології малих модульних реакторів в Литві.

На сучасному етапі максимальна пропускна потужність LNG-терміналу у Клайпеді становить 3,75 млрд. м³ газу на рік, але його потужності задіяні на 80-85%. Також литовський уряд розглядає можливість її збільшення до 5 млрд. м³ газу.

Пропонуючи Сполученим Штатам такі можливості для розширення експансії на енергетичні ринки в Європі, Литва фактично тим самим пропонувала себе разом із Польщею на геостратегічну роль воріт для американського газу в регіоні ЦСЄ. Також, враховуючи наміри української влади в наступні роки закупати закордоном до 4 млрд. м³ газу щорічно, переважно у США, литовсько-польське газове з'єднання та їх LNG-термінали могли забезпечити такий маршрут поставок.

У червні 2025 р. міністр оборони Литви Д. Шакалене підписала рамкову угоду з американською компанією «Northrop Grumman» та норвезькою компанією «NAMMO» про створення на базі литовського збройного заводу в м. Гірайте ліній з виробництва боеприпасів середнього калібру (від 20 до 50 мм). Згідно з угодою, у ході реалізації проєкту завод в Гірайте буде включений до міжнародних ланцюгів поставок компанії «Northrop Grumman».

Окрім того, у вересні 2025 р. під час візиту до Нью-Йорка на 80-ту сесію Генеральної Асамблеї ООН президент Литви Г. Науседа висловив зацікавленість у співпраці зі США щодо малих модульних реакторів, залишаючи простір для торгів. Для порівняння, Естонія обрала головним підрядником для будівництва малого модульного реактора BWRX-300 канадську компанію «Aecon».

Всі ці заяви та угоди супроводжувалися інтенсивною дипломатичною активністю. Протягом 2025 р. міністри закордонних справ балтійських країн двічі, а міністри оборони тричі відвідували Вашингтон для зустрічей з американськими урядовцями та представниками приватних компаній. Водночас дуже швидко уряди країн Балтії наштовхнулися на стіну байдужості з боку нової адміністрації США до їх інтересів і загроз. Вашингтон схвально оцінював їх клієнтелістську поведінку (закупівлі американської зброї та газу, пропозиції щодо розширення співпраці), але послідовно уникав будь-якої конкретики щодо безпекових зобов'язань.

Як наслідок, правлячі кола Латвії, Литви та Естонії почали корегувати свій підхід щодо впливу на позицію США. З осені 2025 р. балтійські політики змістили головний акцент на роботу з Конгресом, сподіваючись вплинути на адміністрацію Трампа через Республіканську партію, в якій позиції балтійського діаспорного лобі традиційно є сильними. Зокрема, 10 вересня 2025 р. 36 депутатів парламентів країн Балтії підписали спільне звернення до американського Конгресу із закликом продовжити реалізацію програми «Балтійська ініціатива безпеки». Цей лист було направлено керівникам ключових комітетів у Сенаті та Палаті представників. Текст звернення також був витриманий у клієнтарному дусі:

«Ми, балтійські нації, історично були надійними союзниками Сполучених Штатів. Ми були з вами в Іраку та Афганістані, підтримуємо Тайвань, Ізраїль і демократичну опозицію на Кубі, виступаємо проти автократій в Білорусі та Росії, боремося разом з вами за демократію та мир у всьому світі. Ми співпрацюємо з вами в ім'я безпеки, суверенітету та територіальної цілісності України, а також її трансатлантичного майбутнього. Сильна мільйонна балтійська громада в США служить фундаментом для тривалих трансатлантичних відносин» [15].

Значною мірою ця ставка спрацювала. Зокрема, у схваленому американським Сенатом законопроекті про оборонні витрати на 2026 фінансовий рік фінансування програми «Балтійська безпекова ініціатива» було закріплено в розмірі \$350 млн. щорічно протягом 2026-2028 рр.

Агресивні провокації РФ із порушенням повітряного простору Польщі, країн Балтії та Румунії восени 2025 р. змусили Сполучені Штати зайняти більш активну позицію. Так після вторгнення Росії в Україну адміністрація Дж. Байдена уклала з урядом Естонії угоду про закупівлю 6 РСЗВ «НІМАРС», 200 керованих реактивних снарядів GMLRS і 18 далекобійних балістичних ракет «АТАСМС». Для цієї угоди був виділений ліміт в \$500 млн. У квітні 2025 р. Естонія отримала закуплені ракетні системи та боеприпаси. Після провокації 19 вересня 2025 р., коли три російські винищувачі МіГ-31 вторглися в повітряний простір Естонії, Конгрес за поданням адміністрації Д. Трампа різко збільшив ліміт угоди від 2022 р. на можливі обсяги постачань американських озброєнь Естонії – з \$500 млн. до в \$4,73 млрд.:

кількість РСЗВ «НІМАРС» – з 6 до 12;
снарядів GMLRS – зі 144 до 1000;
балістичні ракети «АТАСМС» – з 18 до 200.

Як заявив міністр оборони країни Х. Певкур, завдяки цьому рішення Естонія у наступні декілька років закупить у США ще 6 ракетних систем «НІМАРС», сотні ракет до них, а також нові далекобійні ракети «Prism» [12]. Таким чином, адміністрація Д. Трампа надала Естонії можливість створити серйозний потенціал для нанесення ударів вглиб території РФ і тим самим послала сигнал стримування Москві. У квітні 2026 р. уряд Естонії підписав контракт на закупівлю 3 додаткових РСЗВ «НІМАРС» і ракет до них на суму \$200 млн.

Висновок. Після приходу другої адміністрації Д. Трампа на початку 2025 р. політика США щодо регіону Центрально-Східної Європи зазнала суттєвих змін. З одного боку, під впливом світоглядних уявлень і підходів нової адміністрації її загальна спрямованість дуже швидко трансформувалася від геополітичного заступництва та збалансованого партнерства до домінування та нав'язування своїх вимог партнерам. Нові підходи Вашингтону до взаємодії з країнами ЦСЄ відзначилися трансакціоналізмом, пріоритетністю торгівельно-економічної співпраці, політичним тиском, а також ідеологічно зумовленим втручанням у внутрішні справи країн-партнерів. Друга адміністрація Д. Трампа прямо почала вимагати більшої економічної віддачі від регіональних партнерів. З іншого боку, як і у попередні десятиріччя основою відносин країн ЦСЄ і США залишалася модель патрон-клієнт. Цей регіон не потрапив до переліку ключових зовнішньополітичних пріоритетів нової адміністрації, але увага до нього зберіглася, що було зумовлено економічними інтересами та війною в Україні.

Основні зміни у відносинах країн регіону та США протягом 2025 р. полягали у трансформації тональності політичного діалогу та засобів просування Вашингтоном своїх інтересів. Друга адміністрація Д. Трампа у вибудовуванні відносин зі східноєвропейськими урядами спиралася на бізнес-підхід і тактику одностороннього домінування. Також, якщо адміністрація Дж. Байдена прагнула просувати американські інтереси у регіоні шляхом партнерської співпраці та надання додаткової безпекової підтримки, то нова республіканська адміністрація в якості інструментів досягнення своїх цілей обрала тиск і шантаж, пов'язані зі значною залежністю країн ЦСЄ від американських гарантій безпеки в рамках НАТО та військової присутності. У цьому контексті

російсько-українська війна була використана адміністрацією Д. Трампа як потужний тригер для того, щоб змусити регіональних партнерів виконувати свої патрональні вимоги – нарощувати оборонні витрати, закупати більше американських озброєнь, скрапленого газу та обмежити економічні зв'язки з Китаєм. Роль опорної країни для США у регіоні зберегла Польща.

Бібліографічний список :

1. Давимука О. Забезпечення національної безпеки і оборони Естонії в умовах російсько-української війни. Аналітичне дослідження. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 26 січня 2024 р. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-01/az_estoniya_26012024.pdf
2. Желіховський С. Панченко Ю. Новий друг Трампа: чи приніс візит президента Польщі до США користь для України. *Європейська правда*. 4 вересня 2025 р. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2025/09/4/7219459/>.
3. Лаїді З. Подолати залежність від США: чи здатна Європа самостійно подбати про свою безпеку. *Європейська правда*. 14 липня 2025 р. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2025/07/14/7215844/>.
4. Лизун М. Ліщинський І. Віталішова К. Виклики регіональної безпеки для країн Центральної та Східної Європи. *Журнал європейської економіки*. 2025. Т. 24. №1. С. 41-57.
5. Міністр енергетики США: Угорщина та Словаччина повинні відмовитися від російського газу та ядерної енергетики. *Лівий берег*. 12 вересня 2025 р. URL: https://lb.ua/news/2025/09/12/695921_ministr_energetiki_ssha_ugorshchina.html.
6. Пашков В. О. Асиметричне партнерство України та США в турбулентні часи (1991-2024): стратегічна дружба та російський чинник: монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. 436 с.
7. Польща і США підписали угоду про будівництво першої АЕС. *Укрінформ*. 28 квітня 2025 р. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3986853-polsa-i-ssa-pidpisali-novu-ugodu-pro-budivnictvo-persoiaes.html>.
8. Стосунки зі США: Литва витратила мільярди на закупівлі зброї. *Економічна правда*. 28 липня 2025 р. URL: <https://pravda.com.ua/svit/litva-vitratila-milyardi-na-zakupivli-zbroji-809678/>.
9. Східний щит НАТО міцнішає: Польща за підтримки США озброюється на мільярди. *РБК-Україна*. 28 липня 2025 р. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/shidniy-shchit-nato-mitsnishae-polshcha-pidtrimki-1753651142.html>.
10. Трамп руйнує Держдепартамент США: у відомстві панує атмосфера страху. *24tv.ua*. 21 вересня 2025 р. URL: https://24tv.ua/geopolitics/tramp-reformuyue-derzhdepartament-ssha-yaki-problemi-tse-stvoryuyue_n2918860.
11. У Литві бачать потенціал для збільшення імпорту газу зі США через термінал у Клайпеді. *Європейська правда*. 2 квітня 2025 р. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2025/04/2/7208580/>.
12. Baltic Shield: Estonia Secures Massive US Long-Range Strike Capability in Wake of Russian Air Breaches. *Kyiv Post*. October 1, 2025. URL: <https://www.kyivpost.com/post/61185>.
13. Kochis D. Reducing the US Force Presence in Europe Would Weaken American Interests. *Hudson Institute Report*. September 23, 2025. URL: <https://www.hudson.org/defense-strategy/reducing-us-force-presence-europe-would-weaken-american-interests-daniel-kochis>.
14. Melnychuk V. Pavliuk V. The Visegrad four countries as an object of China's geopolitical interests in the context of great-power confrontation. *Balkan Social Science Review*. 2025. Vol. 25. pp. 305-327. URL: <https://doi.org/10.46763/BSSR252525305m>
15. Urgent BSI letter from Baltic Parliaments. *Riigikogu*. September 10, 2025. URL: https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2025/09/Urgent_BSI_letter_from_Baltic_Parliaments.pdf.

Referenses:

1. Davymuka O. Zabezpechennia natsionalnoi bezpeky i oborony Estonii v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny (Ensuring the national security and defense of Estonia in the conditions of the Russian-Ukrainian war). Analitichne doslidzhennia. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*. 26 sichnia 2024 r. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-01/az_estoniya_26012024.pdf.
2. Zhelikhovskiy S. Panchenko Yu. Novyi druh Trampa: chy prynis vizyt prezydenta Polshchi do SShA koryst dlia Ukrainy (Trump's new friend: did the visit of the Polish president to the USA benefit Ukraine). *Yevropeiska pravda*. 4 veresnia 2025 r. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2025/09/4/7219459/>.
3. Laidi Z. Podolaty zalezhnist vid SShA: chy zdalna Yevropa samostiino podbaty pro svoiu bezpeku (Overcoming dependence on the USA: is Europe able to take care of its own security). *Yevropeiska pravda*. 14 lypnia 2025 r. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2025/07/14/7215844/>.
4. Lyzun M. Lishchynskiy I. Vitalishova K. (2025). Vyklyky rehionalnoi bezpeky dlia krain Tsentralnoi ta Skhidnoi Yevropy (Regional security challenges for the countries of Central and Eastern Europe). *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky*. Т. 24. №1. С. 41-57.
5. Ministr enerhetyky SShA: Uhorshchyna ta Slovachchyna povynni vidmovytysia vid rosiiskoho hazu ta yadernoi enerhetyky (US Energy Secretary: Hungary and Slovakia must abandon Russian gas and nuclear energy). *Livyi bereh*. 12 veresnia 2025 r. URL: https://lb.ua/news/2025/09/12/695921_ministr_energetiki_ssha_ugorshchina.html.

https://lb.ua/news/2025/09/12/695921_ministr_energetiki_ssha_ugorshchina.html.

6. Pashkov V. O. (2025). Asymetrychne partnerstvo Ukrainy ta SShA v turbulentni chasy (1991-2024): stratehichna druzhba ta rosiiskyi chynnyk: monohrafiia (Asymmetric partnership between Ukraine and the USA in turbulent times (1991-2024): strategic friendship and the Russian factor). Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina, 436 s.

7. Polshcha i SShA pidpysaly uhotu pro budivnytstvo pershoi AES (Poland and the USA signed an agreement on the construction of the first nuclear power plant). *Ukrinform*. 28 kvitnia 2025 r. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3986853-polsa-i-ssa-pidpisali-novu-ugodu-pro-budivnictvo-persoiaes.html>.

8. Stosunky zi SShA: Lytva vytratyla miliardy na zakupivli zbroi (Relations with the USA: Lithuania spent billions on arms purchases). *Ekonomichna pravda*. 28 lypnia 2025 r. URL: <https://epravda.com.ua/svit/litva-vitratila-milyardi-na-zakupivli-zbroji-809678/>.

9. Skhidnyi shchyt NATO mitsnishaie: Polshcha za pidtrymky SShA ozbroiuietsia na miliardy (NATO's eastern shield is getting stronger: Poland, with the support of the United States, is arming itself by billions). *RBK-Ukraina*. 28 lypnia 2025 r. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/shidniy-shchit-nato-mitsnishaie-polshcha-pidtrimki-1753651142.html>.

10. Tramp ruiniuie Derzhdepartament SShA: u vidomstvi panuie atmosfera strakhu (Trump destroys the US State Department: there is an atmosphere of fear in the department). *24tv.ua*. 21 veresnia 2025 r. URL: https://24tv.ua/geopolitics/tramp-reformuye-derzhdepartament-ssha-yaki-problemi-tse-stvoryuye_n2918860.

11. U Lytvi bachat potentsial dlia zbilshennia importu hazu zi SShA cherez terminal u Klaipedi (Lithuania sees the potential to increase gas imports from the US through the terminal in Klaipeda). *Yevropeiska pravda*. 2 kvitnia 2025 r. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2025/04/2/7208580/>.

12. Baltic Shield: Estonia Secures Massive US Long-Range Strike Capability in Wake of Russian Air Breaches. *Kyiv Post*. October 1, 2025. URL: <https://www.kyivpost.com/post/61185>.

13. Kochis D. Reducing the US Force Presence in Europe Would Weaken American Interests. Hudson Institute. Report. September 23, 2025. URL: <https://www.hudson.org/defense-strategy/reducing-us-force-presence-europe-would-weaken-american-interests-daniel-kochis>.

14. Melnychuk V. Pavliuk V. (2025). The Visegrad four countries as an object of China's geopolitical interests in the context of great-power confrontation. *Balkan Social Science Review*. Vol. 25. pp. 305-327. URL: <https://doi.org/10.46763/BSSR252525305m>

15. Urgent BSI letter from Baltic Parliaments. Riigikogu. September 10, 2025. URL: https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2025/09/Urgent_BSI_letter_from_Baltic_Parliaments.pdf.

Pashkov V. Second administration of D. Trump and Central and Eastern European countries: traditional patron-client relations in a new geopolitical context

The article highlights the process of formation and features of the US foreign policy course towards the region of Central and Eastern Europe in 2025 in the conditions of the coming to power of the second administration of D. Trump. It was determined that the countries of the region, as well as Europe as a whole, did not make it to the list of foreign policy priorities of the new US administration, but US attention to the region remained, which was largely determined by Trump's attempts to achieve a settlement of the Russian-Ukrainian war, as well as the commercial interests of Washington. The Trump administration traditionally perceived the CEE countries as their satellites, and therefore built relations with them based on the patron-client model. This was facilitated by a significant asymmetry in resources and geopolitical influence between the United States and these countries and their dependence on US security guarantees within NATO. Using uncertainty over plans to reduce US military presence and support as a tool of pressure, Washington has put four key patronage demands on Eastern European governments – to procure US weapons, liquefied gas and nuclear technology, increase defense spending and limit economic ties with China. In turn, the governments of the CEE countries, with the exception of Hungary, almost immediately took a conformist position and tried to appease Washington with various economic preferences and projects in strategic areas. It was found that the basis of the agenda of relations between the USA and the CEE countries with the coming to power of the second Trump administration drew up issues and projects of cooperation in the fields of defense and energy, as well as the war in Ukraine, and the main attention of the United States in the region was paid to Poland. Also in 2025, the ideological factor that manifested itself in the open support of the new US administration for far-right and right-wing conservative forces in the CEE countries, especially during election campaigns, played a significant role in US politics in the region.

Keywords: *patron-clientelism, US military presence, Baltic Security Initiative, energy expansion, the second Trump administration, transactionalism.*